

Шкляєва Н. В.

Луцький національний технічний університет

Николюк Т. В.

Луцький національний технічний університет

РІЗНОВИДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІГРОВИХ ТВОРІВ У ФОЛЬКЛОРИ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ ТА ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ВОЛИНИ

У статті проаналізовано найпоширеніші ігри в текстах Західного Полісся та західної частини Волині. Визначено, що основним принципом, наприклад, ігор-насток було переловити всіх учасників гри самому або за допомогою упійманих гравців. До цієї групи належать і «квачі» всіх видів, і ігри-доганялки (наприклад, «Панас»).

Драматизовані ігри теж часто використовувалися в культурному обігу дітей регіону. У них розігрувалася дія, що супроводжувалась діалогом, піснюю («Ланта», «Вогня», «Кльоцкі»).

Театралізованим виставами-діями в ігровому фольклорі Західного Полісся та західної частини Волині можна назвати твори «Гуси» та «Бобер». У дійстві «Бобер» може брати участь багато дітей. Дійовими особами є Мисливець, Бобер, Хорти, учасники.

Обрядові та звичаєві ігри Західного Полісся та західної частини Волині передають типові події з життя людей. Колись вони проводилися в певні пори року, у дні календарних свят і супроводжувалися обрядовими піснями (колядками, щедрівками, веснянками, гаївками тощо) та хороводами. Деякі з них починалися магичними звертаннями-закличками до сил природи, птахів. Серед ігор цієї групи – «Кривий танець», «Горішок», «Подоланочка» та інші. У зимові забави можна було грати лише взимку.

Ігри мовленнєвої спрямованості – народні рухливі з обмеженим словесним текстом. До них належать передусім усі види піжмурок. До цієї групи належать і найдавніші поліські та волинські народні ігри з назвою «Сало».

Ігри історичної та соціальної спрямованості відображають характер тієї епохи, в яку вони створювалися. До цієї групи можна віднести всі види ігор із назвою «Войнушки», або «Войни».

Тексти ігор «Козаки-Розбійники» вказували на належність ігор до епохи козацтва, у їхніх текстах йшлося про події боротьби двох команд – добра і зла (Козаків і Розбійників). До цього ж типу, що має історичне значення, належала й гра «Ножик».

Ігри з відображенням трудових процесів і побуту народу були поширеними на території Західного Полісся та західної частини Волині. Основна функція забав цієї групи – виховання національної самосвідомості. У них знайшли своє відображення трудові процеси українського народу (землеробство, тваринництво, ковальство, мисливство, рибальство тощо).

Прикладом трудової діяльності у грі (спорудження будинків, хаток, «домиків») є ігри, спрямовані на наслідування маленькими дітьми будівництва власного будинку. Деколи тексти містять послідовний опис процесу праці, як, скажімо, в ігровому творі «Пень».

Ігри-забави та ігри-атракціони мають естафетний характер з елементами змагань.

Ключові слова: ігри, ігровий фольклор, обряд, звичай, забави, лічилки, примовки, колядки, щедрівки, веснянки, гаївки.

Постановка проблеми. До 80-х років радянська наука в Україні свідомо ігнорувала народні звичаї, багато видів переказів і легенд, що містили в собі народні традиції. Саме цим пояснюється відсутність таких досліджень, хоча у видавництвах дитячої та художньої літератури виходили збірники казок, серед яких новизною матеріалу вирізнялися упорядкування та вступні статті В. Бойка, В. Юзвенко, П. Лінтура, І. Чендея, М. Івасюка, С. Пушика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження народної прози 90-х років позначені великим науковим фактажем, національним фольклорним матеріалом. Серед них – монографії «Українська міфологічна легенда» (1992) В. Давидюка, дисертації «Поетика фольклорної прози східнослов'янських народів про Другу світову війну» (1993) Н. Пазяк, «Народні легенди та перекази українців Карпат» В. Сокола (1995), «Первісна міфологія українського фольклору» (1997)

В. Давидюка. Кожна з цих праць вирізняється новизною дослідження жанрових особливостей легенди й казки, має зв'язок народної прози з історичною дійсністю. Проте практично не вивчено ігровий фольклор.

Постановка завдання. Предметом дослідження статті є дитячі ігри та забави населення Західного Полісся та західної частини Волині в записках і публікаціях XIX і XX століття, власні записи та записи, зроблені студентами Луцького НТУ протягом 2011–2019 рр.

Мета і завдання – проаналізувати та класифікувати дитячі ігри, забави населення Західного Полісся та західної частини Волині.

Виклад основного матеріалу. Народні ігри орієнтовані на масове сприйняття й засвоєння. Вони характеризуються внутрішнім багатством змісту, супроводжують життя народу, виховують національну психологію, характер, свідомість. Ігровий фольклор дуже різноманітний. Це дає можливість дослідникам класифікувати народні ігри.

Л. Гальченко у праці «Рухливі національні ігри з методикою викладання» [1] об'єднує народні ігри в такі групи:

1. Ігри-пастки. Характеризуються тим, що ведучий повинен переловити всіх гравців сам або за допомогою спійманих ним під час гри. Усі ці ігри починаються з лічилки, супроводжуються діалогами, піснями. Наприклад: «У ведмедя в бору», «Дідусь-ріжок», «Горщики», «Шуліка» та інші.

2. Ігри драматизовані. У них розігрується якась дія, що супроводжується діалогом, піснею. Це такі ігри, як «Фарби», «Пекар», «Гуси-лебеді» та інші.

3. Ігри хороводні. Учасники ходять по колу зі співом і танцювальними рухами: «Коровай», «Яблунька», «Зайчєня», «Просо», «Мак» та інші.

4. Словесні ігри-фанти. Для них характерний напружений діалог, іноді з віршованим зачином. До цієї групи входять такі ігри: «Як тебе звуть?», «Садівник», «Козубенька», «Тільки на цю букву» та інші.

5. Обрядові та звичаєві ігри передають характерні події з життя українського народу. У давні часи такі ігри проводилися в певні пори року, в дні календарних свят і супроводжувалися обрядовими піснями (колядками, щедрівками, веснянками, гаївками тощо) та хороводами. Деякі з них починалися магичними звертаннями-закличками до сил природи, птахів. Серед ігор цієї групи – «Кривий танець», «Горішок», «Подоланочка» та інші.

6. Ігри мовленнєвої спрямованості – народні рухливі ігри з обмеженим словесним текстом.

У них текст подається у формі лічилки, примовки, перегукування. Ця група ігор досить численна: «Панас», «Їду, їду», «Звідки ти?», «Піжмурки», «Горюдуб», «Котилася бочка...», «На чім стоїш?», «Іваночку, покинь схованочку», «Зайчик і Бурчик», «Бочечка», «Квочка», «І рву, і рву горішечки» та інші.

7. Ігри історичної та соціальної спрямованості – відображають характер тієї епохи, в яку вони створювалися. Це такі українські народні ігри, як «Король», «Воротар», «Відьма», «Дзвін», «Прослужив я в пана рік», «Колесо» та інші.

8. Ігри з відображенням трудових процесів і побуту народу. Основна функція ігор цієї групи – виховання національної самосвідомості. У таких іграх знайшли своє відображення трудові процеси українського народу (землеробство, тваринництво, ковальство, мисливство, рибальство тощо). Саме такими є ігри «Гуси», «Нема пана вдома», «Коваль» [1].

9. Ігри-забави та ігри-атракціони. Ці ігри мають естафетний характер з елементами змагань: стрибки на одній нозі, метання м'ячів у рухому ціль, перетягування каната, ходьба на низьких ходулях, підстрибування та ловіння ласощів (бублика, цукерки) зубами («Бій півнів», «Перетягування палиці», «Пес»), ігри комічного характеру («Лєдачий Гриць»). Сюди ж можна віднести гойдання на гойдалках, катання на саморобних каруселях, лазіння по гладкому стовбуру, ліплення снігової баби тощо.

10. Ігри великої, середньої рухливості та мало-рухливі (залежно від ступеня фізичного навантаження).

11. Ігри з ходьбою, бігом, лазінням (розподіляються за характером руху, що переважає).

Беручи за основу методику класифікації народних ігрових текстів Л. Гальченко, народні ігрові твори Західного Полісся та західної частини Волині класифікуємо за аналогією.

Отже, найпоширенішими у фольклорних ігрових текстах Західного Полісся та західної частини Волині є ігри-пастки: «Кругом ями з пазурами»:

«Колись картоплю на зиму закопували в ямки. Весною викопували, а ямка оставалась. Ямка була, скажем, метер глибиною. Залазить одне в ямку, і той збереца дітей з 5–6 біля той ямки і кружка бігають, а тєє, шо в ямі, – хапає. І кого схопить, той залазить в яму, а той, шо був туй ямци, вилазить і бігає з всіма кружка ями. І так, поки всі не побудуть в ямі» [14]. Основним принципом таких ігор було переловити усіх учасників гри самому або за допомогою упійманих гравців. Такі ігри

починалися з лічилок: «Спочатку усі вибирають «Зайчика» із допомогою різноманітних лічилок. Потім усі стають у коло і тримаються за руки, а «Засць» – усередині. Ходять навколо нього і примовляють: «Городили зайчика тином-льоном. Нікуди йому не вискочити, нікуди йому не вистрибнути, ворота ті залізні не переметнути». «Зайчик» намагається вистрибнути із кола, а його не випускають, сильно тримаючи за руки. Коли проривається, його ловлять, і той, хто спіймав, стає «Зайчиком». Зазвичай зайчиками обирають хлопців, бо дівчатам бути зайчиками не личить» [8].

До цієї групи ігор належать і «квачі» всіх видів: «Грали гру «Квач». Один наздоганяє всіх. Кого першого дожене, той і «Квач» [13].

Іншим різновидом «Квача» були «Салки»: «Той, хто водив, мав «заквачити» одного з гравців, наздогнавши його. Тоді вони мінялися місцями» [27]. Ще один вид «Квача» – «Вище ноги від землі»: «Вибирали квача, який мався ловити гравців, які знаходяться на землі: кого квач зловив, той стає квачем» [14]. Ускладненим видом гри у «Квач» були «Квачі з м'ячем»: «Квач» з м'ячем відрізняється від звичайного тим, що ведучий «Квач» «квачить» учасників не рукою, а м'ячиком («квачиком»). За відсутності м'яча за «квачиком» може уживатися губка (ганчірка)» [4].

До цього ж типу належать й ігри-доганялки «Панас»: «Одному учасникові хустинкою зав'язують очі. А інші діти стараються втікати від «Панаса» недалеко, але або присісти, або ухилитися. Проте, коли «Панас» спіймає, ігрок виходить і так до останнього. Потім «Панасом» стає другий ігрок» [3]. Але, як бачимо з текстів ігор, при цьому ведучий наздоганяв учасників із закритими очима: «Закривали хусткою очі і ховались. «Панас» ходє і шукає, ми по кутках позалізаєм, а він шукає, а як кого злапне, то відкриває очі, і вже той «Панас», кого злапав» [10]. Ускладненим типом гри-пастки є «Третій лишній»: «Для цієї гри потрібно п'ять пар людей, можна і більше. Вони мають утворити коло. Між парами має бути невелика відстань. Гравець 1 із однієї пари повинен по колу доганяти іншого, гравця 2. Якщо гравець 1 піймає гравця 2, вони мінялися місцями. Але гравцю 2 потрібно було стати у коло між парами. І тоді гравець, який стає третім лишнім, робить ті самі дії, що гравець 2: втікає від гравця 1. І так, поки не надоїсть» [7].

Драматизовані ігри теж часто використовувалися в культурному обігу дітей регіону. У них розігрувалася дія, що супроводжувалась діалогом, піснюю. Гра «Бекар»: «У всіх палки, там нас душ 7–8 назбираєца. Ставлять палку в писок і одного

ставлять, як сторожа, коло теї палки, а тоді всі кидають свої палки, щоб збити того кийка, що стоїть в писку. Як ми збили, то в нас наших кийків нема, бо покидали, а стоїмо ми там за метрув 20–30, і нам треба бігти ти кийки забирати, кажне свого кия бере, і той сторож має тею палкою, що в писку стояла, зачепити когось, кого зачепить, той стее сторожом. І так знов усее тее по кругу» [14].

Драматичні ігри-дії розігрувалися й у таких ігрових творах, як «Лапта», «Вогня», «Кльоцкі». Гра з двох команд-суперників «Лапта» має такий вигляд: «Є дві команди. Одна команда стоїть на краю поля, а друга – на середині поля. Ті, хто стоять на краю поля, кидають м'яч чим дальше і біжать на іншу сторону поля, а ті, що стоять посередині, мають зловити м'яч, не дати перебігти на іншу сторону протилежній команді» [11].

Театралізованим виставами-діями в ігровому фольклорі Західного Полісся та західної частини Волині можна назвати твори «Гуси» та «Бобер». У грі «Гуси»: «Діти вибирають Матір і Вовка. Всі інші – Гуси. Мати жене гусей пасти і кличе:

– Гуси, гуси, додому.

– Чого?

– Вовк за лісом.

– Що він робить?

– Гуси скубе.

– Які?

– Сірі, білі, волохаті. Тікайте, Гуси, всі до хати!

Тоді Гуси біжать всі до хати, а Вовк перебігає їм дорогу і пробує когось зловити» [11].

У театралізованому дійстві «Бобер» може брати участь багато дітей. Дійовими особами гри є Мисливець, Бобер, Хорти, учасники.

До третього типу належать хороводні ігри, коли учасники ходять по колу зі співом і танцювальними рухами. На території Західного Полісся та західної частини Волині такою грою є «Подоляночка»: «Діти беруться за руки і стають у коло. Вибирають Подоляночку. Діти співають, а Подоляночка робить усе, про що вони співають.

До четвертого типу належать словесні ігри-фанти, для яких характерний напружений діалог, іноді з віршованим зачином.

Обрядові та звичаєві ігри Західного Полісся та західної частини Волині передають типові події з життя людей. Колись такі ігри проводилися в певні пори року, в дні календарних свят і супроводжувалися обрядовими піснями (колядками, щедрівками, веснянками, гайвками тощо) та хороводами. Деякі з них починалися магичними звертаннями-закличками до сил природи, птахів. Серед ігор цієї групи – «Кривий танець»,

«Горішок», «Подоляночка» та інші. Зимові забави – це ігри, в які можна було грати лише взимку.

Ігри мовленнєвої спрямованості, як зазначає Л. Гальченко, – це народні рухливі ігри з обмеженим словесним текстом [1]. До них належать передусім усі види піжмурок: «Жеребкуванням вибирали квача. Він щитав до 50. Поки він рахує, ми ховалися. Квач нас шукає. Коли знайшов, біжить до того місця, де рахував і збиває, стукаючи по землі рукою того, кого знайшов» [6]. Такі ігри називалися «Хованки»: «Один із гравців заплющує очі і рахує до 50, а решта – ховаються. Дорахувавши, йде їх шукати. Кого знайде першим, той стає замість нього, але перше має знайти всіх» [11].

До цієї групи належать і найдавніші поліські та волинські народні ігри з назвою «Сало».

Ігри історичної та соціальної спрямованості відображають характер тієї епохи, в яку вони створювалися. До цієї групи ігор можна віднести всі види ігор із назвою «Войнушки»: «Хлопці вирізали гілки й грали в войнушки» [9], або «Войни», де «Брали патики, робили катапулі і одне в одного стріляли. Стріляли хлопці в дівчат, дівчата – в хлопців. Ой стріляли, а тут вже попав. Та й падаєш в болото чи на землю, ліг та й вже лежиш, бо застрелили» [10]. Такі ігри відбивали воєнні дії Другої світової.

Тексти ігор «Козаки-Розбійники», по-перше, вказували на належність ігор до епохи козацтва, по-друге, у текстах таких ігор ішлося про події боротьби двох команд – добра і зла (Козаків і Розбійників).

Для гри в «Козаки-Розбійники» необхідно зібрати компанію з шести або більше дітей. Компанія розділиться на 2 команди: одна – «Козаки», друга – «Розбійники». Козаків може бути менше, ніж Розбійників. Поділитись можна буде за допомогою жеребкування або домовившись між собою.

До цього ж типу ігор, що мають історичне значення, належала й гра «Ножик»: «Ще ми грали гру в «Ножика». Сідали в коло по чотири-п'ять людей. Один гравець мав кинути ножика, щоб він застромився в землю і так п'ять разів. Якщо в гравця вийшло так, то він починає наступний раз, але вже двома пальцями. Якщо ж ніж не застромився, то гру продовжує хтось інший. А одного разу було так, що Міша зі всієї сили кинув ніж і влучив мені в око. Ми відразу ж поїхали в лікарню, але все було добре. Ой, ще ми грали в м'яча, всі гуртом, бо колись на нашій вулиці завжди було багато

дітей. Гра складалася з десяти кроків. Спочатку просто потрібно було кинути м'яча в стіну (ми завжди кидали в стіну хати) десять разів, потім за спиною – дев'ять, через голову – вісім, далі не пам'ятаю... Одного разу ми грали і вибили шибку в вікні. Ой, тоді вже бабця і сварилася...» [5].

Історичне спрямування мали й ігри «Лабіринт» і «Скарб»: «Грали у полі. Один пробігав полем, залишаючи після себе «лабіринт». Інший мав відшукати» [13] «Скарб»: «Гру «Скарб» грали на вулиці з малими дітьми. Хтось ховав на вулиці в землі якусь бумажку, інший мав знайти. Якщо ж ні, то виконував бажання від гравців – і так по черзі» [13].

Ігри з відображенням трудових процесів і побуту народу були поширеними на території Західного Полісся та західної частини Волині. Основна функція ігор цієї групи – виховання національної самосвідомості. У них знайшли своє відображення трудові процеси українського народу (землеробство, тваринництво, ковальство, мисливство, рибальство тощо). Для прикладу, візьмімо гру «Пекар»: «Знадобляться дві різні по довжині палиці, коротша заточується з одного боку і кладеться на землю таким чином, щоб заточений кінець не торкався землі. Гравець ударом палиці більшого розміру по тій, що на землі, підіймає її у повітря, намагаючись балансувати певний час. Перемогу отримує той, хто протримав палицю в повітрі найдовше з усіх» [6].

Тексти ігор, що передають поступову зміну трудових процесів, можна побачити в іграх із назвами «Кремушки», або «Камінчики».

Прикладом трудової діяльності у грі (спорудження будинків, хаток, «домиків») є ігри, спрямовані на наслідування маленькими дітьми будівництва власного будинку. Деколи тексти таких ігор містять послідовний опис процесу праці, як, скажімо, в ігровому творі «Пень».

Ігри-забави та ігри-атракціони мають естафетний характер з елементами змагань: стрибки на одній нозі, метання м'ячів у рухому ціль, перетягування каната, ходьба на низьких ходулях, підстрибування та ловіння ласощів (бублика, цукерки) зубами, ігри комічного характеру. Сюди ж можна віднести гойдання на гойдалках, катання на саморобних каруселях, лазіння по гладкому стовбуру, ліплення снігової баби тощо. До таких ігор можна віднести «Резиночки», «Резинки», «Вибивало». «М'яч», «Квач з м'ячем»: «Резинка – потрібна була резинка 2 метри та двоє людей, щоб її тримали. Резинка натягувалася і з кожним вдалим стрибком піднімалася вище» [12]. Такі ігри мали назви «Резиночки», «Чіка», «Сало». Виконувалися вони

за подібними правилами: «У грі беруть участь від трьох гравців. Два гравці стають один навпроти одного і розтягують резинку, третій – скаче через цю резинку. Спочатку резинка розтягується по щиколотки, потім – по коліна, потім – по стегна. Третій гравець виконує стрибки: від одинички – до десятки, переплутуючи резинку і вистрибуючи з неї. Гравець виконує вправи: якщо без помилок, то переходить на іншу висоту. Якщо помилився, то стає на місце гравця, що тримає резинку. Перемагає той, хто візьме вищу висоту» [2]. Гра «Чіка» має такий вигляд: «Із старої шуби вирізали невеликий шмат квадратної форми. З протилежного боку пришивали малий плаский шматок свинцю або чугунку. Гравці по черзі набивають «чіку» на носі. Якщо учасник набивав більше п'яти разів, то отримував за кожний відбитий раз по два очка, а якщо менше п'яти – то по-одному. Переможець обирався за найбільшою кількістю очок» [6].

Цікаво, що в іграх цього виду м'ячі та інші спортивні знаряддя заміняли предмети побуту чи використані речі.

Гра у класики «Кляси» – одна з найпоширеніших ігор на теренах волинських міст: «Малю-

вали такий домок крейдою по дорозі. Було три ступеньки, віконечка, двері і комин. Такий домок намалюєм, так скочим! Треба було скакати на одній нозі, а на двох ногах скакали, коли доскакували до останньої кляси. Був такий камінчик, і треба було його перескакувати» [10].

А ось як описує народна фольклорна проза ігри у «вибивного»: «Почесне місце серед вуличних ігор посідали ігри з м'ячем. Звичайно, і футбол, і волейбол, і піонербол мали своїх прихильників. Але були й інші ігри. От, приміром, “Вибивний”. Щоб у нього грати, потрібна ділянка більш-менш рівної землі та м'яч. А ще – хоча б п'ятеро охочих пограти. Двоє ставали один навпроти одного, інші ставали між ними в лінію. Потрібно було вибити м'ячем гравців з цієї команди».

Висновки і пропозиції. Отже, фольклорні прозові тексти, де описано народні ігри, що побутують на території Західного Полісся та західної частини Волині, вміщують велику кількість описів ігор великої, середньої рухливості та малорухливі (залежно від ступеня фізичного навантаження), ігор із ходьбою, бігом, лазінням (розподіляються за характером руху, що переважає).

Список літератури:

1. Гальченко Л. В. Рухливі і національні ігри з методикою викладання. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2013. № 2. С. 23–31.
2. Записав Вальчук Микола від Ніни Сахан, 1957 р. н. у селі Боратин Луцького району Волинської області
3. Записав Сироватка Павло від Дударевої Ірини Юріївни, 1952 р. н. у місті Луцьк.
4. Записав Струнець Олег від Надії Музики, 1929 р. н. у селі Лахвачі Любешівського району Волинської області.
5. Записала Бродович Наталія від Шемшей Ганни, 1947 р. н. у селі Несвіч Луцького району.
6. Записала Жадан Дарина від Поліщука Анатолія Миколайовича, 1951 р. н. у місті Володимир-Волинський Володимир-Волинського району Волинської області.
7. Записала Литвин Владислава від Г. Н. Шевчук у селі Підбереззя Горохівського району Волинської області.
8. Записала Матвейчук Ганна від Матвейчук Любові Якимівни у місті Володимир-Волинський Волинської області.
9. Записала Мосійчук Богдана від Дерев'янчук Софії Никонорівни, 1958 р. н. у селі Голоби Ковельського району Волинської області.
10. Записала Най Богдана від Никитюк Марії Антонівни, 1953 р. н. у місті Луцьк; *zapysala Nai Bohdana vid Nykytiuk Marii Antonivny, 1953 r. n. u m. Lutsk.*
11. Записала Никитюк Надія від Денисюк Валентини Степанівни, 1946 р. н. у селі Туропин Турійського району Волинської області.
12. Записала Новосад Ганна від Бондарук Марії Іванівни, 1951 р. н. у місті Луцьк.
13. Записала Шеремета Анастасія від Шеремети Надії, 1932 р. н. у селі Гірки Любешівського району Волинської області.
14. Записано від Федчук Оксани Федосіївни, 1941 р. н. у селі Рудка Володимирецького району Рівненської області.

Shklierieva N. V., Nykoliuk T. V. VARIETIES AND CLASSIFICATION OF GAME WORKS IN FOLKLORS OF THE WESTERN POLISSIA AND THE WESTERN PART

In this article investigate games are the most common in folklore play texts of Western Polissia and Western Volyn. The basic principle of such games is to catch all the participants of the game alone or with the help

of caught players. Such games began with counting. This group of games includes "Dauber" of all kinds, and games of catch-up (for example, "Panas").

Dramatic games are also been widely used in the cultural circulation of children in the region. The action is played with a dialogue or a song ("Lapta", "Fire", "Kliotski").

Theatrical performances in the folklore of Western Polissia and the Western Volyn can be found in the works "Goose" and "Beaver". A lot of children can take part in the game "Beaver". The characters are Hunter, Beaver, Greyhound, other participants.

The ceremonial and customary games of Western Polissia and Western Volyn convey typical events in people's lives. In antient times, they are performed at certain periods of the year, on the days of calendar holidays, and are accompanied by ritual songs (Christmas carols, generous-song, spring-song etc.) and walk-around. Some of them began with magical appeals to the forces of nature, birds. Among the games in this group – "Curved dance", "Nut", "Podolyanochka" and others. Winter fun-games can be played in cold season only.

Speech-oriented games are active folk games with limited verbal text. These include, first of all, all kinds of snooze-games. This group includes the oldest Polissya and Volyn folk games called "Salo".

Games of historical and social orientation reflect the character of the era in which they are created. This group includes all kinds of games called "Voynushki" or "Wars".

The texts of the "Cossacks-Robbers" games indicate that the games belonged to the Cossacks era; their texts refer to the events of the fight between the two teams – good and evil (Cossacks and Robbers). To the same type, by historical significance, can refer the game "Knife".

Games with reflection of labor processes and life of the people are widespread in the territory of Western Polissia and Western Volyn. The main function of this group's entertainment is to educate national consciousness. They reflect the labor processes of the Ukrainian people (agriculture, animal husbandry, blacksmithing, hunting, fishing, etc.).

An example of working in the game (construction of houses, cabins, "homes") are games aimed at imitation of young children building their own home. Sometimes texts contain a consistent description of the process of work, as in the play work "Stump".

Fun games and attraction games are relayed with elements of the competition.

Key words: games, game folklore, rite, custom, fun, sayings.